

Kar se je pisalo svoj čas o dr. Prelogu, nam je še v živem spominu; te črtice niso popolne, zlasti je treba še seznaniti javnost z možem, kakršen je bil Prelog, ker smo naleteli večkrat celo na omikane Slovence (poudarjati moramo iz Spodnjega Štajerja), ki še niso nikdar slišali tega imena. Nekaj črtic o njem nahajamo v listih „Slovenskega Gospodarja“ in „Novic“ iz l. 1872. ob njegovi smrti; nekoliko obširnejši življenjepis je spisal Jurčič v „Slovenskem Narodu“ istega leta; „Slovenska Matica“ ga je ponatisnila v „Letopisu“; v „Zori“ piše o njem 1872. Davorin Terstenjak, ki ga je poznal že iz Ljutomera iz leta 1845.; dalje se omenja nakratko njegovo delovanje v Marnovem „Jezičniku“ XXV. l., Glaserjevi „Zgodovini slov. slovstva“ in v Macunovi knjižici o književnosti itd.

Te življenjepise hočemo izpopolniti prvič zato, ker se nam je posrečilo najti in dobiti po 35 letih, odkar je umrl rajni, njegov dnevnik, v katerem opisuje sam svoje življenje. Ti njegovi podatki segajo skoro sto let v preteklost in v dobo probuje in preporeda našega naroda, torej v čas, ki je tudi za slovenski narod največjega pomena; drugič smo se lotili tega dela, ker ni dovolj označeno njegovo delovanje v dosedanjih življenjepisih, ki priznavajo njegovo domorodno požrtvovalnost v splošnih izrazih, ne navajajo pa dejstev, ki naj bi izpričevala to priznavanje in hvalo.

Za drugi del njegovega življenja, za čas njegove žetve nas pustí, žalibog, dnevnik na cedilu; blagi neumorni mož je opisal le prvo dejanje svojega življenja, drugo dejanje si moramo sestaviti sami po napisanih in največ sporočilnih virih. Marsikaj zanimivega bi izvedeli o dobi 1843 do 1872, če bi bil nadaljeval s tako vnemo in odkritostjo svoj življenjepis, kakor je to storil do te dobe. Za nas je važen njegov dnevnik, ker spoznavamo mišljenje in čutenje svojega rodoljuba tudi iz te vsebine; saj vendar izkušajo določiti zgodovinarji celo značaj narodov po podatkih bajeslovne dobe; tem lažje pač sega in mora segati življenjepisec v otroško dobo svojega junaka, katerega često označujejo igre, njegova opravila in kažejo na njegove vrline. Še večje vrednosti bi bil dnevnik za nas, če bi poleg teh potez še izvedeli o gospodarskih, družabnih in političnih razmerah druge dobe.

Svoj dnevnik je pisal dr. Prelog v nemškem jeziku; rokopisa je 212 strani; opisaval je jako obširno sodobne razmere; spomini segajo v začetek prejšnjega stoletja. Priloženih je osem listov, na katerih si je zaznamoval važnejše dogodke od l. 1843. naprej do l. 1859. Po teh listih posnamemo, kako je spisaval vse svoje življenje važnejše črtice, ki jih je nato zapisal obširno v dnevnik; ti listki pričajo tudi, da

je vedno nameraval nadaljevati še v poznejši dobi svoje črtice; najbrže ga je zadrževala huda borba v zdravniškem delovanju in pozneje javno delo in urejevanje „Slovenskega Gospodarja“. Dasi so ti listki neznatni, so nam ohranili vendar marsikatero zanimivo dogodbo iz njegovega življenja.

Na tretji strani dnevnika čitamo: „Zdravnik! Zvest služabnik narave, se žrtvuje s svojim poslom trpečemu človeštvu in ima navadno le nehvaležnost za plačilo. Dr. Prelog.“

„POZAVČINA“ NA MURSKEM POLJU
(Od Sv. Jurija na Ščavnici)

Na četrti strani si je napisal geslo v latinskem jeziku: „Multa ferenda, multa vincenda, et quam plurima speranda tibi erunt. Dr. Prelog, med pract.“ (Mnogo bodeš moral prenašati, mnogo premagovati in kar največ pa upati).

Nato prične s spomini, katere piše za uvod. Črtice od 5. do 8. strani so napisane s takim žolčem, da moramo občudovati moža v poznejši dobi, ki je neumorno in z veseljem delal za svoje ljudstvo. Letnica 1848, ko je pisal te splošne opombe, nam pojasni vse; v teh uvodnih stavkih je izražen do-cela njegov notranji boj, njegov stud do nehvaležnih rojakov, ki so ga — nevedno ljudstvo — nahujskani od zapeljivcev, pregnjali in črtili, njega, ki je bil visoko nad njimi s svojo izobrazbo. Mož je spoznal pozneje, da ne sme zameriti zapeljavnemu ljudstvu, ki se ni zavedalo svojega, čina in